

1725

1. Goeliche, Andr. Ottomarus : De usu et abusu plebs.
Lomiae in variat.

2. Trier, Johannes Wolfgangus : De conflictu jurium

1726
3. Ottomarus, Justus Christianus : De castigationibus
Ordinum equestrium ecclesiasticorum

2.3. Hoffmannus, Christ. Godefridus : An nominatio socii criminis
sub tortura fieri debeat? 2 Decemb. 1736 & 1756

4. Trier, Johannes Wolfgangus : De proportione servata in
l. Masarica de incestu.

1727.

1. Goeliche, Andreas Ottomarus : De cardiologia synoptica.

1.2. Goeliche, Andreas Ottomar : Epilepsiae consensuales singulas in Epilepsiam
exponeat.

2. Heineccius, Jo. Gottl. : De P. Laurentii Celso.

3. Heineccius, Jo. Gottl. : De jurisconsultis semi-doctis
caussisque, eorum tan pauci hodie ad veram juris prae-
sentiae laudem perveniant?

1727

- 4^a ¹ Hoffmannus, Christ. Godofredus: De iure separandi
allo diuini a fendo. 3 Exempl. 1727, 1740 & 1743.
- 5^a ² Hoffmannus, Christianus Godofredus: De donationibus
propter nuptias.
6. Hoffmannus, Christ. Godofredus: De iure iuris Romano
voluntariarum ex principis juris Romani et usum
Germaniae
- 7^a ² Hoffmannus, Christianus Godofredus: De dissen-
suum in puniendo adulterii crimine. 2 Exempl.
1727 & 1740.
8. Ring, Godofred Weighard: De acquisitione obligationis
ex promissione alterius nomine nostro a tertio
acceptata juri nat. contraria.
9. Tricer, Johannes Woffgangus: De consuetudinibus
sine consensu imperantis valentibus.

andi
lus
bonis
ce
bonis
tio
suo

DSSERTATIO DE VINO MEDICA
USU ET ABUSU
POTULOMORUM
IN VARIOLIS
AUGUSTI YANUSIKI
MEDICINAE MAGISTRI
IN VINO ET POTULOMORUM
USU ET ABUSU
RELIGIOSE
AUGUSTI YANUSIKI
MEDICINAE MAGISTRI
AUCTORIS

1727

1. Hoffmann, Carl, Professor. De jure separandi
aliosum a fidei. Vindob. 1771, 1772, 1773

2. Hoffmann, Christian, Professor. De rebus
proprietate scripturae.

3. Hoffmann, Carl, Professor. De iure
voluntatis et iure per se. Vindob. et
Bonn.

4. Hoffmann, Christian, Professor. De iure
iuris et iuris. Vindob. Vindob. 1771

5. Hoffmann, Christian, Professor. De iure
iuris et iuris. Vindob. Vindob. 1771

6. Hoffmann, Christian, Professor. De iure
iuris et iuris. Vindob. Vindob. 1771

DISSERTATIO SOLEMNIS MEDICA
DE
**USU ET ABUSU
PHLEBOTOMIAE
IN VARIOLIS,**
QUAM
IN REGIA VIADRINA
GRATIOSISSIMO FACULTATIS MEDICAE
CONSENSU
SUB PRAESIDIO
RECTORIS MAGNIFICI
DN. ANDR. OTTOMARI
GOELICKE,

MED. D. EJUSDEMQUE FACULTATIS PROF. PUBL.
ORD. h. t. DECANI,

*PRÆCEPTORIS ac PROMOTORIS SUI OMNI OBSER-
VANTIAE CULTU PROSEQUENDI.*

PRO GRADU DOCTORALI
RITE CAPESSENDO
IN AUDITORIO MAJORI

HORIS ANTE ET POMERIDIANIS

Ad d. XIII. Octobris Ann. M. D. C. C. XXV.

Publicae Philiatorum disquisitioni
subjiciet

GODOFREDUS BEHR,

Beescoviensis Marchicus.

FRANCOFURTI eis VIADRUM, Litteris TOBIÆ SCHWARTZII.

37.
1925, 1
1
/

27

DISSERTATIO SOLEMNIS MEDICAE

DE
USU ET ABUSU
PHLEBOTOMIAE
IN VARIOLIS.

IN REGIA VIADRINA
GRATISSIMO FACULTATIS MEDICAE
CONSILIO

SUB PRÆSIDI
RECTORIS MAGNIFICI
DN. ANDR. OTTOMARI

GOELICKE

MED. D. HUSBURGII FACULTATIS PROF. PUBL.

ORD. P. DECANI
PROMOTIONIS & PROMOTORIS SUI OMN. ORDINUM
P. HUBERUS CENS. P. HUBERUS
PRO GRADU DOCTORALI

RIE. CAPESSENDO
IN AUCTORIO MAIORI
HUBERUS ET HUBERUS
M. D. CC. LXXV.

GODOFRIDUS BEHR

Leipzig

in typographia G. B. Meißneri

Prooemium.

Qui rationem humanam universae medicinae tam *theoreticae* quam *practicae* praesidem constituunt, imo potiores illius, quam experientiae partes in ea esse contendunt, suas mihi rationes minus provide subduxisse videntur. Ut enim hac vice taceamus, rationem sibi relictam admodum fallacem, & iudicium, quod medicus de rebus, quae agendae ipsi incumbunt, ferre debet, difficile esse: Permulti insuper errores illiq; *practici* in medium produci haud difficulter possunt, quos sola ratio, fictionibus ac speculationibus suis nimium indulgens, infelici sidere parturivit. Ex hoc fonte dubio procul profectum est, quod, *Celso* referente, *Asclepiades* jam olim omnem vom-

A

vomi-

vomitoriorum & purgantium, imprimis fortiorum, usum condemnaverit atque ex foro medico penitus proscripserit? Cujus deinde sententiam *Helmontius*, *Bontekoeus* aliique noviores, eodem rationis phantasmate delusi, coeco adplausu amplexi sunt. Ex eodem plane fundamento profuxit, quod *plethoræ* à quibusdam recentiorum ex causarum morbificarum censu fuerit expuncta: Quam tamen foecundam plurimorum morborum, haemorrhagiarum imprimis adfectuumque congestiorum matrem esse, demonstrari facile posset, nisi extra oleas me esse evagaturum, metuendum foret. Atque, ne plura alia praeter omnem sive necessitatem sive utilitatem exempla hic accumulemus, aetum Venae sectionis adhuc allegari liceat, quam ab *Erasistrato*, *Paracelso* & *Helmontio* damnatam & tantum non ad orcum relegatam esse, norunt omnes. Sicuti vero manifestum est, ratiuncularum quarundam specie externa fascinosos fuisse praedictos Auctores, ut generoso remedio non sine summo artis medicae praejudicio repudium mitterent: Ita, si ad experientiae tribunal provocare velimus, innumeris plane exemplis pates-

patefcet, quantam in praxi clinica utilitatem V. S. non *praefervatorio* tantum, fed & *curatorio* scopo fufcepta praefiterit; Ut hac vice filentio praeteream, non paucos quoq; artis Praefico occurrere cafus, in quibus efficaci hoc fubfidio fupersedere minime potefl. Quanquam autem omnes ac fingulos, peritos inprimis rerum praeficarum aestimatores de efficaci, utilitate ac neceffitate V. S. in *genere* fufficienter convictos efle confidam: Nolim tamen praefraefte negare, tales fiffere fe poffe cafus, in quibus rationali utique dubitationi locus efl, an venam fecare, vel eminenter *utile* vel *neceffarium* fit? Exempli loco, integrum mihi fit, allegare *purpuram*, *variolas* aliasq; *exanthematicas febres*: Ubi omnium tantum non feculorum Medici principes concertarunt, an V. S. in illis locum habeat nec ne? Quae tamen controverfia componi meo iudicio haud aegre poterit, dummodo rationem cum experientia & hanc cum illa debite conjunxerit, & ad indolem fubjecti, tempus morbi, aetatem, clima aliasque tales circumflantias rite attenderit artifex. Cum vero thema ufque adeo nobile & ad praxin clinicam provide

instituentiam tantopere necessarium, prolixiorem deductionem mereatur, mihiq; ad honores Doctoresales adspiranti, *Specimen inaugurale* edendum sit, veniam mihi dari peto, ut ejus rei periculum faciam, atque in *usum* pariter & *abusum V. Sionis in Variolis* paucis inquiram, sicque normam quandam ac veluti cynosuram habeam, ad quam in commendando vel dissuadendo generoso hoc remedio in posterum componere me queam. Adnuat coeptis divina clementia, & ut felicem ad finem perducere possint, gratiam viresque ex alto mihi elargiatur!

§. I.

Non placet thema, cujus discussionem in me suscipio, mere *problematicæ*, sed *præctico-clinice* tractare; Non enim *Scholæ* tantum sed & potissimum *vitæ* inservire debet. Idque tanto magis necessarium mihi videtur, quo certius est, *febres exanthematicas*, ad quarum censum *variolæ* jure meritoque referuntur, tantam in vitas hominum stragem edere, ut in humiles aequè casulas plebejorum, quam superba Principum palatia, suam exercere tyrannidem deprehendantur. Quod acerbissimum fatum haud ita pridem universa Hispania fuit experta, dum præmatura morte *LUDOVICUS I.*, Hispaniarum & Indiarum Rex Augustissimus, Prin-

Princeps optimae spei populoque Hispanico gratis-
 mus, ad patrios quippe illorum mores formatus &
 educatus in florentissima aetate, non sine ingenti Re-
 gis Catholici luctu, qui Ejus in gratiam Regno vastiffi-
 mo sponte, nullius melancholiae vel alterius animi
 morbi vi compulsus, sese abdicaverat, variolarum fae-
 vitia viventium coetu ereptus est. Ut proinde, qui
 pro avertenda tot millium hominum strage saluta-
 ria adminicula eorundemque scientificam adplica-
 tionem commendare novit, de universi generis hu-
 mani salute non malè mereri dicendus sit.

§. II.

Nihil vero attinet, universam doctrinam de
 variolarum *indole & natura, differentiis, signis tam dia-
 gnosticis quam prognosticis una cum methodo medendi*
tam generali quam speciali huc transcribere: Quod
 quippe, praeterquam quod inutilem prolixitatem
 pareret, praesentem quoque scopum parum vel
 nihil feriret. Silentio tamen praetereundum non
 est: I.) *Variolas esse species febrium acutarum simulque*
exanthematicarum, ubi natura seu principium agens, inte-
gritati corporis sui consulturum, beneficio motuum se & ex-
cretoriorum, ultra gradum & proportionem ordinariam in-
tensorum materiam variolaceam, fermentescibilem a centro
ad circumferentiam promovere tandemque emovere conten-
dit. Id quod non tantum celeberrimi quivis om-
 nium seculorum medici calculo suo probant, sed &
 symptomata, variolarum eruptionem tam antecede-
 rentia quam concomitantia manifeste evincunt.

§. III.

Supponimus II.) *Criticæ indolis esse hanc exanthematum variolaceorum eruptionem*: Cum enim spontanea illa corporis lassitudo, horror, dolor capitis atque lumborum, anxietas ac subinde vomitus cum ingenti inquietudine, succedens deinde aestus, fitis, pulsus celer, interdum etiam motus convulsivo-epileptici aliaque symptomata post eruptionem variolarum statim mitigentur; Nemo est, qui hæc omnia rite perpendens, nostram in sententiam non sponte deducatur: E contra crisi fore imperfectam, inde periti Practici conjiciunt, si variolarum excretionem facta, febris tamen cum reliquis symptomatibus non tantum nihil remittat, sed subinde nova capiat augmenta: Imo funestum & lethalem fore eventum, inde haud obscure colligi licet, si metastasi seu translatione materiae variolaceae aliorum facta, viscera interiora inflammatione corripiantur, quam non multo post gangraena & hanc tandem sphacelus subsequitur. Et quid quaeso variolarum criticam naturam certius demonstrat, quam certa illa dierum periodus, qua totus illarum decursus circumscribitur, quaque, si regulariter succedant, ad plenam sui solutionem pertendere consueverunt.

§. IV.

Supponimus III.) *Variolas esse vel regulares & benignas vel anomalas atque malignas; Et illas quidem ut plurimum salutariter, has vero non raro letaliter terminari*: Quanquam enim variolæ in se spectatae, & aliunde non

non turbatae, plerumque sat placide decurrant suaq;
tempora absolvant, ut vel multum periculi vel dubii
succellus ex se & sua indole alere vix videantur:
Observari tamen meretur, adfectus hosce a caussis
adventitiis facile turbidi quippiam admittere posse
& solere: Ut prava subinde consecraria in iis, qui
variolis nuper laborarunt, haud raro relinquuntur.

S. V.

Ultimum supponimus: *Omnem medici curam
in felici variolarum curatione in eo tantum consistere, ut
naturam in excretionis negotio occupatam artificiali suo con-
cursu minime turbet, erronee agentem in viam reducat &
tergiver santem excitet, juvet & efficiat, ut materiae vario-
laceae expulsio à centro ad peripheriam justo ordine & suc-
cessu promoveatur.* Cum enim febribus acutis accen-
seantur variolae, atque per modum criseos prode-
ant, medicum omnino decet, motus Naturae ad
illam excretionem spectantes religiose potius obser-
vare, quam intempestivis conaminibus turbare &
intervertere.

S. VI.

Ad haec autem *praesupposita* attento semper
animo respiciendum est, quotiescunque de admi-
nistranda *phlebotomia* quaestio movetur; Ubi tamen
adhuc, priusquam Practicus artis *affirmative* vel *ne-
gative* sese determinet, disquisivisse juvabit: An VSio
in omni variolosorum statu usque adeo necessaria
sit, ut, eandem omitti, nunquam liceat? An vero,
si omissa forte fuerit, & sequior effectus observetur,
omissae

omissae phlebotomiae in solidum is adscribi & vindicari debeat? An, si absolute necessaria non sit, eminentem saltem utilitatem praestet? Et, si hoc, an omni promiscue aetati, omnique subjecto, nullo ad *pletburam* conjunctam respectu habito, conveniat? Quo morbi tempore locum habeat? Et qua in regione corporis, superiori an inferiori administrasse eandem conducatur? An omni variolarum speciei indifferenter sit adaequata? An omni quoque climati, calido pariter ac frigido sit adcommodata? Et qua tandem in quantitate sanguinem mittere conveniat? Quae circumstantiarum diversitas diversas quoque opiniones in animis medentium peperit, ut, quod nonnulli ceu necessarium vel utile commendarunt, alii ceu supervacuum vel plane noxium condemnaverint.

S. VII.

Qui *phlebotomiam* in Variolis commendant, ipsam naturam ducem sequi videntur; Quae quippe haemorrhagias narium spontaneas easque saepe fatis largas, & quidem versus eruptionis tempus contingentes vel in ipsam plane eruptionem incidentes, suscitando, variolosos a plerisque alias metuentis incommodis vel damnis efficaciter non modo praeservat, sed &, quod innumeris variolosorum exemplis edocemur, haemorrhagia talis spontanea variolarum eruptionem longe faciliorem & expeditionem reddere solet. Oportet vero largiorem esse: actu quoque continuo & nunquam interrupto succedere; Nam si motus naturae fuerint incompleti, & aliquot tantum

tantum sanguinis guttulae, idque adhuc per intervalla, stillent ex naribus, res periculi plena est, atque subinde haemoptysis vel plane vomitus aut mictus cruentus cum pernicie aegrotantis subsequitur. Quare tali in casu non inconsultum erit, naturae laboranti tempestiva venae sectione, succurrere. Notabilem ejus rei casum referunt Ephemerides N. C. Dec. 1. Obs. LV. de puella 12. annorum, in qua post praecedentia deliria, variolae tandem quidem erupere, sed *sparsim*, & subinde iterum evanescentes. Medicus vero, observans, delirium tanta vehementia recrudescente, ut maniaca ipsi videretur, guttulas quasdam sanguinis ex naribus stillitare animadvertit, ex qua naturae inclinatione, potissimum cum puella paullo quietior redita esset, collegit, moliri eandem haemorrhagiam quandam, hisque vestigiis insistens V.S. suavit, cui etiam consilio, etiamsi & aetas & constitutio tenella obstare viderentur, annuerunt tamen Parentes, proindeque cephalica dextrae fuit aperta, ex qua, postquam sanguis magno cum impetu profuississet, status aegrotae non modo pacatior factus, sed & reliqua malignitatis colluvies cum quotidiano levaminis incremento expulsa est.

§. VIII.

Laudant alii V.Sionem in variolis, quando vel *ardius* vel *inordinatius* efflorescunt, vel, postquam effloruere, retrocessionem comminantur, sperantes, fore, ut, detracta aliqua sanguinis quantitate, longe facilius & ordinatius sint erupurae.

B

Que-

Quemadmodum vero tardior eruptio ipsius materiae variolaceae cruditatem, inordinatior excretio vel totalis retrocessio ipsius naturae debilitatem, tergiversationem & inconstantiam in agendo clare demonstrat: Ita pari felicitate VS. hoc scopo suscepta non semper succedit.

§. IX.

Ex Graecis *Aëtius* eam potissimum ob rationem suavit phlebotomiam, quia detracta aliqua sanguinis quantitate, sicque natura oneris parte levata, felicius, credit, corporis peripheriam transpiraturam meliusque successuram materiae variolaceae expulsionem: Quia non injuste meruit, ne natura, nimia sanguinis mole oppressa vel segnius excretionis negotium moliat, vel (ob periphericam habitus corporis constrictionem) nihil prorsus vel partem saltem materiae ad superficiem corporis amander: Unde periculum est, ne intus retenta in viscera nobiliora grassetur iisque corruptionem comminetur; Quod non omnino vanum esse, frequenti experientia discimus.

§. X.

Ulterius progrediuntur alii, atque ex VS. non solum felicem variolarum efflorescentiam sibi praestolantur, sed &, sedato post ejusdem administrationem, sanguinis humorumque orgasmo, reliquum melius subigi, sive, vererum phrasi, coqui & in optimum pus converti posse, sibi persuadent. Rationem hanc multiplici experientia suffultam & confirmatam esse, Practicorum non pauci adfirmant.

§. XI.

In eo vero mirabilem plerorumque Practico-
rum consensum animadverto, quod in statu emi-
nenter plethorico variolis complicato Venaesectio,
si non absolute necessaria sit, minimum tamen in-
signi utilitate sua non destituatur: Quia, parte san-
guinis evacuata, sicque impedimento, quod felicem
& facilem variolarum eruptionem morabatur, sub-
lato, reliquum expeditius se & excerni posse, haud
vane sibi persuadent. *Scabium* irreprobabilem ejus
rei testem citamus. Is enim, etsi practicam illam
observationem, quod nimirum variolae tergiver-
santes, post sanguinis missionem, citius & alacrius
exiisse visae, & reliquo sui decursu ad votum sese
gestisse observatae sint, non omnino contemnat:
Monet tamen prudenter & practice, necesse omni-
no esse, ut *distinctio illa fundamentalis, quid affectui in*
se ipso, & quid peculiari illi, non solum evidenti, sed quam
maxime etiam eminenti circumstantiae plethorae per
individua debeatur, ad animum revocetur? Ad evi-
tandam scilicet fatalem illam confusionem, quasi
talis evacuatio *affectui tali in se, & consequenter sem-*
per & ubiq;, non tam solum conveniret, quam utilis-
sima imo necessaria, nedum ulli incommodo prop-
rior & facile obnoxia esset. Coeterum persuasissi-
mum sibi habet, V. S. ne quidem in adultis (nedum
pueris) nisi eminenti plane plethora conspicuis,
unquam necessariam esse.

§. XII.

Urgentissima omnium ratio, quae, ut V. S. va-
riolosis decerneretur, Practicos commovet, est gra-
vissimorum

vissimorum praesensque periculum minitantium symptomatum concursus. Ponamus enim, occurrere aegrum variolis laborantem, qui non modo de summa pectoris oppressione, quam ex spirandi difficultate colligi facile licet, sed & de doloribus lateris punctorii conqueratur, in quo praeter convulsiones, torturam oris & stridorem dentium vehementissimum, angina ac febris plane inflammatoria observetur: Nemo forte fuerit, qui phlebotomiae administrationem utroque pollice non adprobaverit. *Baglivus*, medicus Italus, quotienscunque sanguinem nimium fervere & cum imperu caput petere, inflammationesque partium cum deliriis imminere observavit, totiens ad V.S. citato statim pede progressus est. Imo, variolis circa diem quartum jam jam erumpentibus caputque magno cum calore, anxietate & motibus tendinum subsultatoriis impetentibus, cucurbitulas scarificatas scapulis admovendas imperavit, sancteque testatur, se momento fere, facta quasi furentis sanguinis revulsione, praedicta symptomata suffocata ac paulo post variolas feliciter, produisse, non sine gaudio conspectasse.

§. XIII.

Ex adverbo non pauci Practicorum, inprimis Germanorum prioribus plane contrarii sunt, atque phlebotomiam in variolis non modo ceu inutilem palam adspernantur, sed & ceu damnosam condemnant, metuentes, ne vel nimiam virium dejectionem, vel transpirationis intempestivam suppressionem vel plane materiae variolacae regressum
versus

versus interiora, aliaque damna & incommoda post se relinquat.

§. XIV.

Quaquam autem rationes adlaræ ejus ponderis ac momenti non sint, ut cordatiorem Practicum, habita in primis reliquarum circumstantiarum rationali ratione, ab administratione V.S. in variolis deterrere possint vel debeant: Sunt tamen alii hoc in negotio usque adeo scrupulosi, ut patientes fati suis absolute relinquere, quam generosum remedium experiri malint. Quod enim nonnulli metuant, ne V.S. morus sanguinis nimium imminuatur naturaque debilitetur, ut materiam variolaceam debito deinde vigore expellere nequeat, vanum est & ratione solida destitutum: Longe enim probabilius & historiae plethoræ convenientius est, nimia sanguinis quantitate vires quasi obrui & hoc modo efficaciter impediri, quo minus excretionis periphericæ negotium debito tempore, vigore & alacritate succedere queat. Neque latere quenquam potest, tantum abesse, ut vena secta habitus corporis constringatur, ut potius in subjectis plethoricis ad liberiores diaphoresin disponatur. Unde simul dispalescit, experientia solidæ suffragio destitui, qui in omni variolarum specie regressum earundem metuunt, nisi forte anomalas & malignas, populariter grassantes experire inde velimus.

§. XV.

Alii ad climatatum diversitatem potissimum respicientes, nec utilem nec necessariam esse credunt

phlebotomiam in variolis. Nihil enim, inquit, *Estmullerus*, prodest, imo potius naturae morum turbando, multum nocere valet. Concedit tamen, in principio, ubi nulla adhuc de variolis suspicio est, in adultis plethoricis & habitioribus, phrenitidis indicium sese prodentibus, apertionem venae tantopere reformidandam non esse. Quam primum vero exanthemata emicare & hic illic adparere incipiunt, periculosissimum imo lethale chirurgicum hoc tamen esse judicat. Huic toridem propemodum verbis adstipulatur *Rosfincius*, in eo tamen ab *Estmullero* abiens, quod, licet nostro in climate periculosam esse credat venae sectionem, aliis tamen in regionibus tam ante quam post pustularum eruptionem, salutarem eam esse posse, liberaliter concedat, exemplo tamen apud nos non facile imitando.

§. XVI.

Ex Anglis *Sydenhamium*, diligentissimum alias epidemiarum constitutionum & variolarum, quae sub illis grassatae sunt, observatorem ac descriptorem, ideo tantum in medium produco, ut paria eundem cum Germanis hoc in possu sentire, iisdemque propemodum armis contra V. Sionis usum decertare, clare pateat. Uritur vero is tali ratione: Periculosum esse, coeptam humorum ebullitionem (ad despumationem rite ac plene absolvendam) missione sanguinis imminuere: Quia hoc pacto commoda partium separabilium secretio plurimum impediretur ac subduceretur, quod coeptae secretionis pabulum quasi continenter subministraret: Unde

Unde saepenumero contigisse suspicatur, quod variolae, quae laudabili primum successu erupisse visae sunt, paullo post ex improviseo repercussae detruerint, idque ob eam potissimum causam, quod materia defecerit, quae a tergo quasi praeeuntem insequeretur agmenque clauderet. *Sydenhamio* ex Germanis adstipulatur *Hoffmannus*, qui in variolis, quae *Halis Magdeburgicis* epidemice grassatae sunt, quarumque historiam in disputatione, quam hac de materia conscripsit, tradit, V. S. neque ad praeservationem, neque ad curationem satis utilem atque proficuum esse, observavit.

§. XVII.

Atque his potissimum rationibus, tam qui missioni sanguinis in variolis favent, quam qui animum ab ea plane alienum fovent, nituntur. Prius vero, quam sententiam nostram de usu & abusu *phlebotomiae in variolis* plenius ac planius declaremus, consultum judicamus, circumstantias superius levi digito tactas ad accuratius examen revocare: Unde quippe totius Problematis solidior solutio dependet.

§. XVIII.

Primum itaque disquiri meretur: Utrum *phlebotomia* in Variolis usque adeo necessaria sit, ut ullo in casu omitti nunquam possit vel debeat, & si forte omissa fuerit, alienus vel plane funestus, qui subinde sequitur, effectus, neglectae vel omissae Venae sectioni in solidum sit adscribendus? Ad quam quidem quaestionem respondisse sufficeret, innumeros variolis

variolis correptos patientes, tam infantes quam adultos, sine *phlebotomiae* administratione, saltem nostris in regionibus, adfectus variolaceos feliciter superasse: Unde inferri liceret, tantae, uti praetenditur, necessitatis sanguinis missionem non esse: Scio tamen, aliter sentire medicos Gallos atque Hispanos, provocantes quippe ad crebram ab ipsis inffitutam experientiam, qua constare adserunt, beneficio V Sionis orgasmum humorum non solum egregie contemperari & anxietates praecordiales imminui, sed & ipsam variolaceae materiae excretionem expeditius succedere, & ad quietiorem statum reduci patientes.

§. XIX.

Inter medicos Gallicae nationis *Riverium* nominamus, qui rem tanti momenti *simpliciter* dirimere ausus non est, sed inter variolas *malignas* atque *benignas*, provide distinxit. In *illis* V. S. usque adeo necessariam esse judicat, ut tenellulam etiam puerorum aetatem illam non impedire existimet. Imo, quotienscunque febrim perseverare intensam, vel delirium aliudve grave symptoma urgere animadvertit, totiens ejus repetitionem svadet, aegrosque ut feбри continua putrida laborantes vult esse tractandos: In *his* vero, sanguine in ebullitione tantum depuratoria constituto & exanthematibus variolaceis cum febris reliquorumque symptomatum remissione sine ulla tergiversatione erumpentibus, satius esse putat, totum negotium naturae committere. Ac proinde sponte agnoscit, tali in specie variolarum V. S. nullo modo necessariam esse, cum, quod paullo

paulo ante ipsimet allegavimus, experientia innumeris plane exemplis doceat, infinitos pueros, benignioribus variolis laborantes, nec plethora nimium praegravatos, sine sanguinis missione esse restitutos: Quin dicto in casu aliquando plane noxam inferre posse, liberaliter concedit: Quia si, ut ipse ratiocinatur, levior fuerit sanguinis ebullitio & ad praestandam variolarum expulsionem insufficientis, metuendum, ne, depletione facta, magis imminuatur: At vero, si, eruptione variolarum peracta, febris nihilominus intensior, anxietas, spirandi difficultas aliaque graviora symptomata conspicienda, sese praebeant, signum esse credit, naturam nimio humorum onere premi, eosque convenienter regere non posse, atque adeo V.S. necessariam esse, concludit, ut aliqua portione detracta, reliquum facilius expelli queat. Imo ulterius suo ratiocinio progreditur *Riverius*, atque, si forte tempus *phlebotomiae* idoneum jam transiisse videatur medico, cucurbitulas scarificatas, dorso, scapulis & femoribus admovendas commendat, & hanc singularem inde praerogativam pollicetur, quod motus naturae spontanei, qui a centro ad peripheriam tenderent, mirifice per eas adjuvantur.

§. XX.

Quanquam autem hoc *Riverii* aliorumque medicorum Gallorum ratiocinium merito suo loco relinquamus: Juvabit tamen, ad indolem constitutionis epidemicae simul sedulo attendisse, quae quippe, ut ex observationibus *Sydenhamianis* clare liquet,

C

fingulo

singulis fere annis mirifice variare solet: Adeo ut subinde humorum orgasmus ipsaque conjuncta symptomata sic satis mitia; Alio vero tempore effertior idem & symptomata graviora deprehendantur, ubi id insuper peculiari animadversione non est indignum, quod intuitu ipsorum quoque subjectorum ac temperamentorum ingens observetur diversitas, quatenus in his sub una eademque constitutione epidemica ordinaria ac mitiora, in aliis vero extraordinaria & graviora symptomata observantur, quae singulari quoque agendi modo sese manifestant, suumque malignum morem eo ipso satis produunt. Ut proinde ad quaestionem, quam *Φαγομενων* agitamus, solide decidendam, non solum adcurata observatione, sed & prudenti collectione & judicio, ante omnia perita subjectorum discretionem opus sit, quo determinari tandem citra errorem possit, an V.S. necessaria sit, nec ne?

§. XXI.

Ponamus autem, ex circumstantiis patere, absolute quidem necessariam non esse sanguinis missionem, quaestio tamen manet, annon saltem eminenter utilis judicanda sit? Nihil quidem hic haesitamus, dummodo habiles termini supponantur. Esto, juvenem florida in aetate constitutum, sanguineum atque plethoricum conqueri coepisse de symptomatibus, quibus variolae imminentes designari Practicis solent, observari insuper in illo ingentem humorum orgasmum & convulsiones plane epilepticas aliaque fontica mala; Ecquis dubiter, V.S. hic

V.S. hic fore proficuum? Certum enim est, remota plethora feliciter succedendum totum excretionis negotium, & orgasmo humorum sedato, ad pacatorem quoque statum reversurum esse patientem.

§. XXII.

Quod circumstantiam aetatis concernit, nihil quidem hic tergiversantur *Galli, Hispani, Itali* aliarumque calidiorum regionum medici, sed in adultiori pariter ac juniore aetate V.S. administrari jubent: Germani vero paulo scrupulosiores sunt, & cum ne quidem in adultis, qui tamen ut plurimum gravius variolis laborant, V.S. probent, tanto minus persuaderi sibi patiuntur, ut in infantibus, pueris & adolescentulis eandem admittant. *Riverius* refert, in *Gallia* usu usque adeo invaluisse *phlebotomiam*, ut *Parisienses* medici in tenella etiam aetate ab illa non abstineant, imo ne puerulis quidem lac sugentibus parcant: Quam summam tamen temeritatem tantum abest, ut in popularibus suis calculo suo probet, ut potius ceu novam & insolitam licentiam interpretetur. Nihil fecius tamen in paulo grandioribus non solum in principio variolarum eandem locum habere posse, concedit, sed & post earundem eruptionem repetendam esse jubet, si nempe febris fuerit intensior, delirium vel aliud gravius symptoma illam urgeat & exoptulet. Nec forte Practicis Germanis sine sufficientibus rationibus exprobravit, quod a Venae sectione in pueris indiscriminatim abstineant: Cum post largas narium haemorrhagias variolas longe feliciter efflorescere suamque periodum

sine fonticis malis vel incommodis decurrere observemus; Ut adeo prudentiae Germanorum Medicorum commendemus & perpendendum relinquamus, annon diligentius eidem, habita tamen praesentium circumstantiarum ratione, incumbendum sit? At metuunt illi judicia vulgi, & inprimis anicularum, quae de medicis eorumque curationibus effutire solent, quicquid in buccam venit; Respondeo: Bonam existimationem ab opinione & iudicio vulgi non dependere: Quod si conscientiam suam salvam integramque servare studuerit, non est, quod calumnias vulgi multum moretur.

§. XXIII.

Diversitas *subjectorum* ratione habitus corporis, temperamenti & plethoricae inprimis constitutionis non postremum hoc in scrutinio locum sibi vindicat: In eo enim mirabiliter inter sese mutuo consentiant Practici, quod subjecta habitiora atque carnosiora, in quibus temperamentum ira dictum, sanguineum idque cum plethora conjunctum praedominatur, variolis laborantia V.S. optime ferant: Quia, depletione facta, universus corporis habitus laxatur, variolarumque excretio facilius redditur. Idque sic sese habere, jam antiquissimi Medici agnoverunt. Inter Arabes *Avicenna* huic indicationi (plethorae) tantum tribuit, ut curationis variolarum initium a *phlebotomia* faciendum esse existimet. Illis autem procedentibus, post tertium nempe vel quartum diem, vult, esse abstinendum: Quia metuit, ne *repellatur & convertatur id, quod processit*, nisi forte *vebementia*

mentia repletionis, i. e. plethora praegravans vel in orgasmum deducta inveniatur. Neque vero V. S. scopo tantum evacuatorio susceptam calculo suo probat, sed singularem plane efficaciam sectioni venae narium tribuit: Fluxum enim sanguinis inde suscitatum, credit, multum conferre, ut partes superiores a malitia variolarum defendantur. *Trincavellio* in teneriori aetate eam solum ob rationem V. S. probata non fuit, quod praeter omnem rationem fieri videatur, cum in infantili vel puerili aetate *plethora* raro reperitur: Quam tamen *Trincavellii* sententiam, experientiae quippe contrariam, non absolute probamus.

§. XXIV.

Tempus administrandae VSectionis in Variolis quod spectat, non minor Practicorum consensus est, *in principio* tantum, ante illarum eruptionem, non *in augmento*, tanto vero minus *in statu* locum invenire illam posse. Ratio enim, quare in variolis venam secandam esse jubeant Practici, est praeter nimiam sanguinis abundantiam ejusdem orgasmus, febris aliaque, quae facilem earundem eruptionem remorantur, symptomata, quae cum in primis tantum morbi initiis observentur, consequens est, hoc tantum, & nullo alio tempore V. S. instituendam esse: Quia hoc maxime tempore vires adhuc constant, ipsaque natura, criseos hujus suscitandae gratia, majori in copia majoriq; vigore sanguinem ad superficiem corporis amandat: Ut hoc modo parte quadam subtracta, reliquum facilius extricari, se-

C 3

& ex-

& excerni possit. Cessante vero *indicante*, ipsum quoque *indicatum* seu remedium cessare necesse est; Suamq; vel inscitiam vel imprudenciam proderet medicus, qui sine indicatione rem tanti momenti susciperet. Post factam vero variolarum eruptionem, orgasmo sanguinis, febris aliisque symptomatibus remittentibus, quid quaeso est, quod V. S. indicet? Quare consultius est, naturam sibi relinquere, quam alienis artificiis eandem turbare vel ad irregulares motus & actus invitare, ut, quod semel expulsum fuit, ad retrocessionem temere disponatur. Uti vero nulla regula tam firma est, quae suam non patiat exceptionem: Ita firmum quidem ratumque manet, post eruptionem exanthematum variolaceorum semel factam a missione sanguinis abstinendum esse, nisi vel retrocessionem minentur, vel nova indicantia eandem efflagitent: Ubi tamen prudentiae Practicorum relinquimus ipsisque commendamus, ut inter indicantia & contraindicantia scientificam comparisonem instituant, sicque, aequo libramine instituto, quid alteri praeponderet, recte aestimari ac dijudicari possit.

§. XXV.

Unicum, quod *Sydenhamius* adnotavit, circa hanc temporis circumstantiam adhuc discutiendum restitat, scilicet, annon pravorum quorundam confectariorum gratia, quae post periodum variolarum plenissime absolutam subinde relinquuntur, & patientes vix in tota reliqua vita derelinquere consueverunt, V. S. locum habere non modo possit sed & jure quodam habere debeat? Memoravimus superius,

superius, *Sydenhamium*, quo tamen *variolarum*, in primis *confluentium* phaenomena nemo exactius observavit, missionibus sanguinis tam ante quam post earundem eruptionem parum vel nihil tribuere, imo persuasum potius sibi habere, quod, pro sua, explicandi ratione, despumationis negotium turbetur atque intervertatur: Proinde talem sanguinis ventilationem longe utiliorem esse credit, circa diem vigesimum primum, quando variolae consuetas suas periodos, *efflorescentiae*, *suppurationis* & *lapsus*, plenissime jam absolverunt, & tamen metus adhuc superest, ne variolosorum sanguis, pleuriticorum sanguini non abfimilis, sicuti praeter *Sydenhamium* idem quoque *Baglivous* observavit, post morbum superatum nunc in oculos, nunc in pulmones, nunc alias teneriores in partes decumberet illisque inflammationem induceret. Verum hoc idem adhuc est, quod solidiori Practicorum observationi commendari meretur.

§. XXVI.

Nunc vero tempestivum esse videtur, ut etiam disquiramus, qua in specie variolarum, venam secari conveniat? Qua de re quid sentiat *Riverius*, ejusque ad exemplum plures alii Medici Galli, superius §. XIX. jam indicavimus. Non licet vero Germanis medicis, eadem audacia indiscriminatim tractari variolosos, regnante in primis constitutione maligna epidemica, ubi pustulas inter variolaceas petechiae hinc inde interspersae cernuntur; Quo in casu, si V.S. temere decerneretur, non injustus retrocessionis metus

metus foret. Quam etiam ob causam Ampliff. *Tulpius* in maligna illa variolacea constitutione, cujus *Observat. Lib. IV. Obs. 52.* meminit, *VSionis* nullam fecit mentionem.

§. XXVII.

Quo autem in loco quave in regione corporis vena aperienda sit, merito disputari adhuc potest. Non negamus quidem, rem in genere aestimando, electivae *VSioni*, quatenus in brachijs vel pedibus instituitur, in revellendis vel derivandis humoribus specificam competere efficaciam; Facile quoque largimur, *VSionem* in pedibus variolosorum institutam insigni pollere vi, materiam variolaceam à partibus superioribus avocandi, caput faciemque praeservandi & aliorum invitandi: An vero experimentum hoc omni ex parte securum sit, foemellis licet venustatis studiosis admodum optabile, merito dubitamus. Integrum vero nobis sit, exemplum practicum, majoris illustrationis gratia, allegare, quod etiam, ne quid disimulemus, tori dissertationi scribendae ansam dedit, quodque cum omnibus suis circumstantiis hic in chartam conjiciam, sicuti novellae publicae universam morbi historiam nobis retulere; A criticis tamen observationibus, quae magno quidem numero institui facile possent, de data opera mihi temperaturus.

§. XXVIII.

Rex Hispaniæ, Ludovicus I, die decimo quinto Augusti male quidem se habere coepit, orthostidiam tamen utcumque servavit, cumque morbus ejus primo invasionis tempore æquivocis stipatus esset symptomatibus, variis medicorum judiciis ansam dedit, ut alii prosperum, alii fatalem successum & eventum augurarentur. Die 18. ejusdem mensis ex venatione reversus de dolore capitis cum quadam ventriculi gravitate conquestus est, quæ tamen symptomata die 19. augmenta cepere. Die 20. febris fuit correptus, quæ etsi nihil eminentis periculi medentibus portendere videretur, domi tamen se continuit ac medicamentum sumpsit. Die 21. febris aucta, & hora septima matutina, cum certa variolarum indicia sese proderent, consultum judicavit, ut capilli detonderentur & V. S. in pede institueretur, quæ etiam suo non caruisse dicitur effectu, dum versus horam undecimam vespertinam magna quidem in copia erumpere coeperunt variolæ, sed, quod merito mirere, omnique animadversione dignum est, non nisi ab umbilico usque ad pedes, ut circa collum & oculos nihil earum compareret, frons vero & caput variolis tecta essent, facie prorsus immuni ac libera. Diebus insequentibus 22. & 23. variolarum eruptio continuavit, ut die 25. magna febris remissio fuerit observata & paullo melius Rex sese habere visus sit. Die 26. febris duplo majora cepit incrementa, ut vel ideo male ominari coeperint medici, inprimis cum die 28. versus undecimam paroxysmus febrilis priorè

D
longe

longe violentior Regem invaderet. Cumque ex pallore atque detumescencia pustularum variolarum recte conjicerent, humores retrocessisse insuperque ventrem inflari animadverterent, quod illi ab inflammatione partium internarum dependere crediderunt, iterum VSionem (hoc morbi statu) suaserunt, quae, etsi aliqualem febris remissionem primo intuitu post se traxisse visa fuerit, dimidia tamen hora post variolae omnino disparuere, eoque ipso omnis recuperandae valetudinis spes decollavit. Praedictionem medicorum eventus prohdolor comprobavit, ac circa vesperam diei 31 coepit agonizare, eademque nocte anno aetatis suae decimo octavo placide exspiravit ingensque sui desiderium post se reliquit optimus Princeps. Die 1. Septembris corpus mortui Regis apertum & in abdomine praeter hepar & lienem ipsa quoque intestina, in thorace pulmones, in supremo vero ventre ipsum quoque cerebrum una cum meningibus gangraena adfectum fuit conspectum. Causa mortis rejecta fuit in nimium solis ardorem, qui cerebrum nimium exsiccaverit & quasi combusserit. Tanta enim erat indulgentissimi Principis modestia, ut capite semper nudo incederet, illudque radiis solis libere expositum haberet; Quasi vero variolarum retrocessio, eamque secuta principaliorum viscerum inflammatio, gangraena & sphacelus causam manifestiorem non subministraret, a qua funestus morbi exitus longe evidentius derivari posset: Verum promissi mei memor, ab omni cribratione provide abstineo, contentus, historiam morbi graphice delineasse.

Quare ad ultimam, quae discutienda restitat, circumstantiam me converto: Qua nempe in quantitate sanguinem mittere conveniat, si quae ventilatio in variolis utilis vel necessaria judicetur? Sciendum vero est, non posse hanc quaestionem *in genere* decidi, sed periti ac prudentis medici judicio absolute relinquendum esse, qui pro scientia & conscientia sua determinabit, quid plethorae, temperamenti, virium, aetatis, individualis aegri constitutionis aliarumque circumstantiarum respectu consultum ipsi videatur? Est tamen moribus gentium atque consuetudini hic aliquid quoque tribuendum; Galli enim & Hispani repetitas amant Venaesectiones, sed parciores: Germani unica, sed largiori sunt contenti. Varium quoque variolarum tempus considerandum est: Ante eruptionem enim earundem largiorem, post illam vero, parciolem esse oportet.

§. XXX.
Haec vero omnia, si tandem unam in summam colligantur, peritus Practicus facile agnoscat, quid de *usu* pariter atque *abusu V Sectionis* in variolis sentiendum sit? Quod si ergo, variolis epidemice grassantibus, subjectum occurrat florida in aetate constitutum, sanguinei temperamenti, in quo solita phaenomena, quae earundem eruptionem alias praecedere vel comitari consueverunt, observentur, idque eminenter plethoricum sit, in orgasmo humorum ac vehementi aestu constitutum, in quo crisin quidem molietur natura, sed imperfectam, maculis quippe variolaceis modo in superficie cutis adparentibus, modo vero disparentibus, quin totalem retrocessio-

nem comminantibus, ac proinde angina, pleuritis vel peripnevmonia vel aliarum internarum partium inflammationes indicia haud obscuris sese prodant, vel, postquam variolae effluere, febris constanti tenore continet, vel, etiamsi quodammodo remiserit, novo tamen vigore recurrat, sicque angvem sub herba (citra manifestam tamen malignitatis notam) latere significetur, atque adeo pleraque VSionis indicantia sint praesentia, non sane adparet, quid impediatur, quo minus *plebotomia* in usum vocari possit; Inprimis cum, ut superius satis evictum est, ratio non contradicat, experientia suffragetur, & ipsa denique Natura, haemorrhagiarum spontaneam suscitando, viam subinde medentibus praemonstret.

§. XXXI.

Ex adverso nullum quoque dubium est, quin ingentibus quoque *abusibus* expositum sit generosum alias remedium, si vel ad indicationes nullus habeatur respectus, vel *indiscriminatim*, nulla *plebotomiae*, *aetatis*, *temperamenti*, *habitus corporis* aliarumque circumstantiarum ratione habita, in usum vocetur, vel nulla plane suscipiendae VSionis utilitas, vel necessitas adsit, si vires observentur imbecilles, pulsus frequens, celer ac debilis, si sub maligna epidemica constitutione maculae petechiales hinc inde variolis interspersae sint &c. Quibus omnibus in casibus VSionem nocere magis quam prodesse unusquisque facile intelligit. Uti vero nimia quantitate temeritate; Sic & contraria timiditate peccari haud raro solet.

F I N I S.

Jam Tua puniceo cingit diamate Pallas
 Tempora Galenus jam Tibi monstrat
 opes,
 Ac apicem summum, summi concendis ho-
 noris
 Teq; coronatum Daphnide quisq; videt.
 Gratulor ergo Tibi, mi dilectissime Amice,
 Corde calente precans: Hic bene vergat
 honos.

Hicce Prænobilissimo atq; Clarissimo
 Domino Doctorando, Fautori atq;
 Amico honoratissimo, de summis
 in Medicina honoribus brevi capes-
 fendis gratulari voluit, debuit

Renatus Gottfried Reichwig.
 Laubâ Lusat.

Nuper Parnassum ascendit doctus Apollo,
 Causam pro rostris commemorare volens.
 Mox erat hunc sectata cohors Heliconia Phœbi.
 Ut disceptarent jurgia tanta probe,
 Pegasus hoc factò statuit volitare per auras,
 Nunciet ut primas res novitate palam.
 Junior his, inquit, Medicus tamen arte peritus,
 Intererat, pugnans corde tremente minus
 Quis vero ausus erat pugnam & certamina ferre,
 Hostibus haud placidis sed potius furis?
 Namq; ligans aderat Medicis sit dicta Podagra,
 Nec Quartana minus tam furibunda febris.

Insu-

Infuper extollens hydrops sua turgida membra,
 Viribus ut junctis excrucient medicum.
 Ast quum protulerint varias, quas nescio, rixas,
 Præses composuit plurima diffidia,
 Dicendo Medico: Tua nunc bona causa triumphat
 Hostibus eripiam martia tela, tuis.
 Si multis verbis tandem quæiveris ex me,
 Cui votum dederit, Cynthius ipse suum.
 Omnia Te tangent hæc, inquam, dulcis Amice,
 Atque Tuis Studiis victor abire potes.
 Vive proin felix per longos Nestoris annos,
 Artibus, ut fanes langvida membra, Tuis.

*His paucis, sincera mente manuq; ad-
 jectis, Doctiff. Domino Doctōrando,
 gratulari voluit.*

C. A. a Bergen, Med. Stud.

Dein sehr berühmter Fleiß, und die Gelehrsamkeit,
 Macht, daß Hygea dich will mit dem Purpur zieren;
 Sie hat den Doctor Hut schon länaß vor dich bereit
 Drum wird er bald mit recht Dein kluges Haupt berühren
 Es wünscht dein treuer Freund, daß Dich der neue Stand/
 In nichts als lauter Lust, und in Vergnügen setze/
 Dich segne allezeit des Höchsten Arztes Hand/
 Daß Deine Wissenschaft viel lebzende ergöße.

*Seine Schuldigkeit zu bezeugen, setzte dieses seinen
 werthen Freunde zum Geneigten Andern.*

E. L. Evenius, L.L. Stud.

Frankfurt a.O., 1725-27

TA 706 1+8
f kljs

Inches
Centimetres

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8

B.I.G.

Farbkarte #13

Black		
3/Color		
White		
Magenta		
Red		
Yellow		
Green		
Cyan		
Blue		

OLEMNIS MEDICA
DE

ABUSU
TOMIAE
RIOLIS,
QUAM
VIADRINA
CULTATIS MEDICAE
SENSU
AESIDIO
MAGNIFICI
OTTOMARI
LICHE,
ACULTATIS PROF. PUBL.
t. DECANI,
MOTORIS SUI OMNI OBSER-
TU PROSEQUENDI.
U DOCTORALI
PESSENDO
TORIO MAJORI
T POMERIDIANIS
Ann. M. D. C. C. XXV.
rorum disquisitioni
bjciet

EDUS BEHR,
sis Marchicus.

Litteris TOBIAE SCHWARTZII.

1925, 1
1

